

Gebed.

Zingen: Psalm 85: 1 en 2

Welkomstwoord.

'Namens de anderen van Cursussen Oudvaders heet ik u allen hartelijk welkom op deze ontmoetingsdag. Het is verblijdend dat dit nu voor de tweede keer mag gebeuren. Vorige keer hadden we iets meer deelnemers, maar voor nu waren er velen die wel gewild hadden, maar die door omstandigheden niet konden komen.

In het bijzonder een woord van welkom voor dominee Tuinier. U verklaarde zich bereid deze middag met ons te delen door een inleiding te houden met een mooie titel. Dank u wel dominee, dat u helemaal uit het Zeeuwse Waarde naar hier wilde komen.

Cursussen Oudvaders mag zich verheugen in een gestadige groei. Een kleine teleurstelling is het wel dat er dit jaar wat minder aanmeldingen van cursisten zijn dan de voorafgaande jaren. Maar we hebben goede moed dat dit op Zijn tijd ook weer bij zal trekken. Fijn is het dat nogal wat cursisten de smaak zo te pakken hebben dat ze kiezen voor een vervolgcursus. Iets om dankbaar voor te zijn is ook dat de cursusbegeleiders merken dat de cursisten veelal gemotiveerd bezig zijn. En het is ook geen wonder: de oudvaders geven nu eenmaal veel stof tot overdenking, en de cursusvorm wil ze op een vrij eenvoudige manier toegankelijk maken. Wat is het ook mooi als er met deze of gene cursist een wat meer persoonlijk contact ontstaat en dat dingen die naar aanleiding van de lessen aan de orde komen met elkaar doorgesproken worden.

Ik weet van de andere cursusbegeleiders dat ze ook voor u bidden. We geven het ook wel eens door: het is goed om dit werk biddend te doen. Het belangrijkste doel ervan is immers dat het bestuderen van de oudvaders geestelijk tot zegen is. Het ermee bezig zijn op zich is al goed en leerzaam, maar het is nog mooier als mede het verstand door Gods Geest verlicht wordt, dat

het geloof gewerkt of versterkt wordt, dat de liefde bloeit en vermeerdert. Het is fijn om soms ook wat dit betreft goede geluiden te vernemen.

Over het cursusaanbod het volgende. Straks, in de pauze – of misschien hebben sommigen ze intussen al in de hand gehad - is het mogelijk om een brochure in te zien waarin alle cursussen overzichtelijk op een rij staan. Begonnen we eerst maar met de 4 grote standaardwerken – destijds nog onder De Banier - inmiddels is het aantal uitgegroeid tot 17 cursussen, waarvan de laatste twee *De worsteling van een bekeerde zondaar* van Willem Teellinck zijn en *Het merg van het Evangelie* van Edward Fisher.

We hopen en hebben gebeden om een goede middag. Laat de gelegenheid niet voorbij gaan om onderling ook van gedachten te wisselen.'

Schriftlezing: Psalm 85

'Wat was de eerste staat der rechtheid een heerlijke staat. Adam kende de Heere en had Hem lief en leefde tot Zijn eer. Zijn verstand was helder verlicht met de kennis van God, zijn wil kwam overeen met de wil van God en zijn hartstochten waren zuiver en geregeld.

We weten hoe het mede door ingeven van de duivel is gegaan. Moedwillig keerden Adam en Eva zich af van hun Schepper. Ze verloren hun oprechtheid, werden voor God schuldig en kwamen onder Zijn toorn. En welke gevolgen had het niet. Omdat Adam als hoofd al zijn nakomelingen vertegenwoordigde, is de vloek, en met die vloek de dood, doorgedaan tot alle mensen. Elk mens die leeft, leeft van nature zonder hoop en zonder God in de wereld en is aan de geestelijke en de tijdelijke dood onderworpen.

Het had er slecht uitgezien als niet de Heere direct na de val in de moederbelofte het Zaad beloofd had dat de kop van de slang zou vermorzelen. Heel het Oude Testament voorafschaduwde en profeteerde Zijn komst, en in de volheid des tijds heeft God metterdaad Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen die onder de wet waren, verlossen zou en opdat zij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden. Als de Gezondene van de Vader is Hij van het begin van Zijn menswording aan begonnen als het Lam van God de zonden op Zich te nemen. Filippenzen 2 zegt dit: 'Hij Die in de gestaltenis Gods zijnde het geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis

van een dienstknecht aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden; en in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja, de dood des kruises.'

We hebben zo-even gezongen dat 'genâ van waarheid blij ontmoet wordt en de vrede met een kus van het recht gegroet.' De deugden van God waren als het ware met elkaar in een heilige strijd verwickeld. Immers was daar de waarheid van de zonde en de rechtvaardigheid van de toorn en de vloek. Maar ook is God een God van vrede, en Hij is een barmhartig en genadig God. En nu in de Heere Jezus Christus ontmoeten al deze deugden van God elkaar: Hij werd tot zonde gemaakt opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem; Hij is een vloek geworden opdat Hij ons vrij van zonden zou doen delen in Zijn heerlijkheid.

We mogen onszelf en elkaar wel bevragen: Wat dunkt u van de Christus? Wie is Hij voor mij, voor u? Hebben we ooit innig berouw gehad over het kwaad van onze zonden? Hebben we ons ooit verheugd in die Zaligmaker die volkomen kan zalig maken allen die door Hem tot God gaan? Hoe ernstig en welmenend is het Evangelie. Hoe leerde Jezus het Zelf niet: dat tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij het koninkrijk Gods niet zien zal; en dat niemand tot Hem zal komen, tenzij dat de Vader hem trekke. Anderzijds, hoe leerde Hij niet dat God Zijn Zoon niet in de wereld gezonden heeft opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden; en dat eenieder die tot Hem komt geenszins zal worden uitgeworpen. Wie is Christus voor ons? Gij vindt in gunst en niet in wraak Uw lust, de hitte van Uw gramschap is geblust.

We hebben allen wel eens van Kohlbrügge gehoord. Kohlbrügge leefde uitsluitend van de genade in de Heere Jezus Christus, hij had alle gerechtigheid van de wet met Paulus als schade en drek leren achten. In een van zijn preken voert hij de beeldspraak in van zijn schedel die eenmaal op het kerkhof zal liggen. Die preek wordt wel de 'schedelpreek' genoemd. Een predikant heeft de betreffende passage op rijm gezet, en dat werd het zogeheten 'schedelgedicht'. Luister eens en let dan op hoe het eindigt.

*Wanneer ik eens gestorven ben,
– maar ik zal nimmer sterven –
en iemand vindt mijn schedel dan,*

die alle licht moet derven;

*dan predike die schedel nog:
ik zie Hem zonder ogen,
ik mis verstand, toch grijp ik Hem,
zal eeuwig Hem verhogen.*

*Ik heb geen lippen en geen tong,
maar kus Hem, mag Hem loven
met de belijders van Zijn Naam
op aarde en hierboven.*

*Ik, hard en dood, ben wonderbaar
versmolten in Zijn liefde,
want Hij ging uit naar Golgotha,
waar 't zwaarste leed Hem greefde.*

*Ik ben hier ver van 't Paradijs,
op sombere dodenakker,
toch leef ik 't volle leven nu;
Zijn liefde riep mij wakker.*

*Ik ben een dorre schedel slechts,
maar alles trilt van 't leven,
dat Zijne liefde wonderbaar,
mij, arme, wilde geven.*

*En alle leed is nu voorbij,
omdat Hij, wreed geslagen,
de vloek van zonde en van dood
voor mij heeft weggedragen.*

'....omdat Hij, wreed geslagen, de vloek van zonde en van dood voor mij heeft weggedragen.' Zeggen we dit Kohlbrügge na? John Owen heeft eens gezegd:

‘De Heere sluit niemand uit dan hen die zichzelf door ongeloof uitsluiten’. De Heere wordt geëerd door een eenvoudig, toevluchtnemend geloof. Zijn schapen horen Zijn stem, Hij kent ze en ze volgen Hem.’

Zingen Psalm 89: 1 en 3

Lezing dominee Tuinier: **'Heiligmaking, onmisbaar tot zaligheid'**.

Voorzitter, dank u wel voor uw opening, en voor uw welkom.
Fijn dat we elkaar hier vanmiddag mogen ontmoeten.

Ik begin met een klein stukje dat mij gisteren trof in het RD, een citaat van ds. M.C. Tanis: hij schreef over het ABC van het ware geloof: de A van armoede, de B van bedelen en de C van Christus, dat is de heiligmaking. Mooi hè? Daar ben ik mijn catechisatie les mee begonnen. Ik zeg: jongelui, dat is het leven van een christen. Verder kom je niet in je leven. Meer hoeft niet en met minder kan het niet. Armoede, bedelen, maar je leven en je reinigmaking buiten jezelf in Jezus Christus zoeken, Die Fontein des levens is.

Heiligmaking onmisbaar tot zaligheid. Dat is de titel van de lezing. Er is geen zaligheid, er is geen leven zonder heiligmaking. Dat er geen leven, geen zaligheid is zonder wedergeboorte, dat klinkt ons bekend in onze oren. Dat er geen zaligheid is zonder waarachtige bekering, zonder schuldbeleving, schuld belijden, schuldvergeving, daar zijn we het ook allemaal ook over eens. Over heiligmaking, daarover hoor je niet zoveel. Toch is de Bijbel duidelijk. Zonder heiligmaking is er geen leven. Zonder heiligmaking is er geen zaligheid. Zonder heiligmaking kunnen we niet getroost leven en zalig sterven. De apostel schrijft in Hebreeën 12:14: Zonder heiligmaking zal niemand God zien. Dat is toch duidelijke taal.

Wat verstaan we onder heiligmaking? Het komt ongeveer tien keer in de Bijbel voor. Dat is niet zo vaak. We lezen wel dikwijls het woord 'heiligen'. Het woord 'heiligen' heeft drie betekenissen. In de eerste plaats wordt het gebruikt met betrekking tot de Heere, wanneer Hij Zijn heiligheid handhaaft en in stand houdt. 'Heiligen' betekent dan: grootmaken, verheerlijken, prijzen, versieren. Denkt u dan aan de eerste bede van het volmaakte gebed: Uw Naam worde geheiligd, Uw Naam worde groot gemaakt, verheerlijkt; dat bent U zo waard. De tweede betekenis van het woord 'heiligen' is: afzonderen, apart zetten, je wijden aan de dienst van de Heere. Denk aan ons bekende en inhoudsvolle Doopsformulier. Onze kinderen worden door het teken en zegel van Gods genadeverbond in Christus geheiligd, afgezonderd, apart gezet van de wereld, door God afgescheiden. En elke zondagmorgen horen we de eis van het vierde gebod van Gods heilige wet: Gedenk de sabbatdag dat gij die heiligt. De eerste dag van de week is een heel andere dag dan de andere zes dagen. Want God heeft op de zevende dag van Zijn werken gerust. Hij heeft die dag geheiligd,

gezegend, afgezonderd en gewijd tot Zijn heilige dienst en gezegende instellingen.

De derde betekenis - en daarover gaat het vanmiddag - is de betekenis van vernieuwen. Vernieuwen. Heiligmaking is het werk van Gods Geest, waardoor ik van binnenuit vernieuwd word. En dat duurt een leven lang. Dat duurt tot mijn laatste snik toe. Een mens moet worden vernieuwd bij de aanvang, in de wedergeboorte, en bij de voortgang, elke dag. Ik moet dagelijks worden vernieuwd. Paulus schrijft aan de Korinthiërs, 1 Kor. 6: Maar gij zijt afgewassen, gij zijt gerechtvaardigd, uw zonden zijn vergeven, verzoend; maar - hij gaat direct verder: gij zijt geheiligd, dat betekent: u bent vernieuwd.

Er is een begin uit God in hun leven. En daarom, heiligmaking kun je nooit los zien van rechtvaardigmaking. Rechtvaardigmaking, eenvoudig gezegd: de vergeving van de zonden in het bloed en door de Geest van Christus. Heiligmaking is er onlosmakelijk aan verbonden, het gaat samen op, ik bedoel het eerbiedig: dat is de vernieuwing van uw hart en je leven. En het begint in het ogenblik van Gods welbehagen als Hij u van dood levend maakt.

Heiligmaking en rechtvaardigmaking, allebei weldaden, daden die je weldoen, die komen van een Weldoener, zegeningen van een Zegenaar, gaven van de Gever, het zijn weldaden van het genadeverbond die door de Heere Jezus in een weg van lijden en sterven, in een weg van vernedering zijn verworven, verdiend. En Gode zij dank, Hij is niet in de dood gebleven, Hij kon niet van de dood gehouden worden. Hij is de Paasvorst, de eeuwig Levende, Die door Zijn Geest als de Koning van de Kerk niets liever doet dan deze twee weldaden, rechtvaardigmaking en heiligmaking, toepassen, wegschenken in harten van diep gevallen Adamskinderen, die uit en van zichzelf nooit naar Hem zullen zoeken en ook nooit naar Hem zullen vragen.

Dus rechtvaardigmaking en heiligmaking nooit van elkaar losmaken. Je moet ze wel goed onderscheiden, maar nooit van elkaar scheiden, en altijd verbinden aan de bediening van de Middelaar. Ze komen voort uit de fonteinen, die doorboorde handen, de doornagelde voeten en de doorstoken zijde van de Borg. Weet u wat Calvijn daarvan schrijft in zijn Institutie? 'Beide weldaden liggen verscholen - verscholen, ze moeten ons wel worden geopenbaard, daar hebben we ogenzelf voor nodig - ze liggen verscholen in die verborgen en diepe bronwel die in de Persoon en het werk van Christus tot ons opwelt.' Ze liggen verscholen in die verborgen en diepe bronwel die in de Persoon en het werk van Christus tot ons opwelt.

In Zondag 24 van ons troostboek, de Heidelbergse Catechismus, belijden we dat: het is onmogelijk dat hij of zij die door een waar geloof Christus is ingeplant, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid in het leven van de heiligmaking.

We maken onderscheid tussen **passieve heiligmaking en de actieve heiligmaking**. Het woord zegt het al: ik ben passief. Als het nu gaat om rechtvaardigmaking, als het gaat om heiligmaking, als het gaat om Gods werk in mijn leven – dat moeten we toch vanmiddag eerlijk tegen elkaar kunnen zeggen: daar komt niets van mij bij, niets. Ik hoor het dominee Van Dam nog zeggen: geen nagelschrapje. En als er van mij iets bij zou moeten, dan is het kwijt. Hopeloos. En dat is tot oneer van God. Ik verloochen daarmee het volkomen Borgwerk van de Zaligmaker, en daarom, het is eenzijdig, ik ben passief. Alles van mij valt erbuiten. Dat valt niet mee om dat te leren, maar dat is wel nuttig en de koninklijke weg, en Godverheerlijkend en zielsprofijtelijk. Dat is de **passieve heiligmaking**. Als ik in de wedergeboorte van Adam wordt afgesneden door een waar geloof en de wijnstok Christus wordt ingeplant, dan ben ik passief en lijdelijk; en laten we elkaar dat altijd blijven voorhouden dat we nooit iets in de mens leggen.

Er is ook een **actieve heiligmaking**. En dan citeer ik onze Dordtse Leerregels. Zij belijden: En alsdan wordt de wil, zijnde vernieuwd - mijn hart - niet alleen van God gedreven en bewogen - neig mij hart en voeg het saam tot de vrees van Uwe Naam - maar, zo belijden onze Dordtse vaders, mijn wil van God bewogen zijnde, hij werkt ook zelf. Zondag 33 noemt dat het afsterven van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens. En naarmate - dat is het werk van Gods Geest, dat is de dagelijkse bekering, dat is het leven van de heiligmaking - naarmate die oude mens, mijn eigen ik, sterft, naar die mate, zegt Calvin, zal de Christus in de christen gestalte gaan krijgen. Het is net als bij een weegschaal, en als het goed is, dan verstaan wij vanmiddag Johannes de Doper; dat is een dagelijkse les, daar doe je je leven lang over: 'Hij moet wassen, en ik minder worden.' En naarmate mijn ik sterft, zal de Christus in mij opstaan en gaan leven.

Dat is eigenlijk kort samengevat het leven van de heiligmaking. Het nieuwe levensbeginsel dat in de wedergeboorte door Gods Geest in een mens en zonder een mens wordt gewerkt, komt tot openbaring in de nieuwe levenswandel. En dan denk ik weer aan Zondag 32 van onze Heidelbergse: 'Christus', ik citeer, 'nadat Hij ons, Zijn kinderen' - Gods volk belijdt dit - nadat Christus ons met Zijn bloed gekocht - rechtvaardigmaking - en vrijgemaakt

heeft, ons ook - daar heb je de heiligmaking - door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt.' Dat laatste. Hij heeft ons gekocht met de dure prijs van Zijn dierbaar hartenbloed, Hij heeft ons vrijgemaakt, verlost, vrijgekócht, losgekocht, en door Zijn Heilige Geest vernieuwt Hij. Hij hééft ons gekocht, voltooide tijd, Hij heeft ons vrijgemaakt, voltooide tijd, maar Hij vernieuwt, tegenwoordige tijd, vandaag, morgen, vernieuwt ons door Zijn Geest tot Zijn evenbeeld.

Dat doet Hij met een **doel**. Want het gaat niet om u, het gaat niet om mij. De heiligmaking heeft een drieërlei doel, en de **eerste vrucht** is, zegt de Catechismus, **is op God gericht**. Het gaat toch om Hem. Drie-enige God, U zij al de eer. We zijn toch geschapen om Hem te bedoelen. Dat is het doel waarom wij hier zijn. En dat we vanuit onze diepe val in het Paradijs dat uit onszelf nooit meer kunnen, dat is schuld. En dat wordt, als het goed is, je tot diepe smart. En hoe verder je in je heiligmaking wordt geleid, hoe meer dat gaat drukken. 'Ik Wist niet dat mijn tere ziel nog zoveel van dit aardse overhield', hoor ik een knecht des Heeren zeggen die reeds lang juicht voor Gods troon. Maar ook in de herschepping heeft God maar één doel: de verheerlijking, de heiliging van Zijn Naam. De Catechismus belijdt: Opdat wij ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde. Zondag 32 staat niet voor niks in het stuk van de dankbaarheid. Opdat Hij ons hele leven door ons geprezen worde en dat wij ons hele leven dankbaar zullen zijn. Dat is het eerste. Dat was het doel van de schepping, het is ook het doel van de herschepping.

De **tweede vrucht** van de heiligmaking wordt als volgt omschreven: Daarna ook **dat elk bij zichzelf van zijn vruchten verzekerd zij**. Dus die vrucht, die is op uzelf gericht. Zondag 32. En ik hoop dat u dat ook bevindt en ervaart voor uzelf. Een leven dicht bij de Heere; als je de verborgen omgang met de Heere mag kennen, dat is toch een vruchtbaar leven. Dat is toch het rijkste leven dat er is, een wandel in de tere vreze van Gods Naam. Dat afhankelijke leven, dat je Hem in alles nodig hebt, zoals een kind het van vader of moeder verwacht, dat is toch een leven in Gods gunst, dan mag je toch Zijn nabijheid bij ogenblikken ervaren. 'Dat eenieder van zijn of haar geloof uit de vruchten verzekerd zij'. Ben je daarmee een bekeerde man? O nee. Ben je daarmee een vrouw die met de borst vooruit loopt en vanuit de hoogte? O nee. 'Ik zal Mij in het midden van u doen overblijven een arm en ellendig volk' - weet u het nog: A, B, C – 'maar die zullen op de Naam des Heeren vertrouwen.' Daar heb je het leven der heiligmaking. En ik hoop dat u uit ervaring mag spreken: dat is voor mij het rijkste leven. Dan ben ik bang om te zondigen, dan ben ik bang voor mezelf,

dan ben ik bang dat om mijnentwil de Naam des Heeren gelasterd wordt. Dan ligt het zo teer, dan is mijn hart vol van de liefde tot Hem. Dan ligt het zo teer, dan is mijn hart vol van de liefde tot Hem. We nemen de zonde zo ernstig, dan gaan de zonden zo'n pijn doen, ze worden zo bitter, maar dan krijgen we Hem zo lief, dan kan ik de bruid in het Hooglied zo begrijpen als ze Hem uit gaat schilderen en uit gaat stallen: Hij is blank en Hij is rood, Hij draagt de Banier boven tienduizend. ja zulk een is Mijn Liefste, al wat aan Hem is, is gans begerlijk. Dan ben je niet de bekeerde man of de bekeerde vrouw, en dan mag je toch in die weg de lieve gunst en de nabijheid van de Heere ervaren. Dan komt er zo'n zoete rust en vrede in je ziel. En dat geeft ook zekerheid, een vaste gang in je leven, dan ben je niet meer zo als de baren van de zee gelijk; het geeft zekerheid, dat geeft je een vaste koers. En dan mag je ook bij ogenblikken verzekerd zijn van je aandeel in Christus. Dan ben je ook vruchtbaar, handelbaar, kneedbaar, klein in jezelf, en dan heb je hoge, heilige gedachten van God. Dat is het tweede doel van de heiligmaking.

Het eerste is op God gericht, het tweede op jezelf. Hoe komt het toch dat er zoveel kinderen van de Heere zo de baren van de zee gelijk zijn. Hoe komt dat nou toch dat er zo weinig zekerheid is, hoe komt het nou toch dat ze zo donker over de wereld gaan. Nodig is het leven dicht bij de Heere. Arm, Bedelen, Christus. Op Hem gericht, Hem benodigen, dat is het meest vruchtbare leven. 'Geen groter goed dan dat U me geven meugt dan dat U me maakt nederig en klene.'

Een **derde vrucht** van de heiligmaking is gericht op **onze naaste**. Dus het eerste op God, het tweede op jezelf en de derde op je naaste. Want, zo staat er in zondag 32, dat door onze godzalige wandel - wie durft dat uit te spreken - dat door onze godzalige wandel onze naaste ook voor Christus gewonnen worde. Het woordje 'wandel' of 'wandelen' ziet altijd in de Bijbel op levensopenbaring, levenswandel. Wat hier vanbinnen leeft, dat komt naar buiten openbaar. Er kan heel veel buitenkant zijn zonder binnenkant; helaas, dat komt ook veel voor. Maar er is geen binnenkant zonder buitenkant. Dat komt openbaar, dat werk van de Heere kán niet verborgen blijven. We leven dicht bij Hem. Zo'n leven trekt anderen aan, en een slordige levenswandel stoot af. Toch? En vooral jonge mensen zien heel scherp. En als het nou gaat om evangeliseren, dan hoeft u niet naar Tilburg of Amsterdam, of Emmen of Leeuwarden, maar evangelisatie begint bij uzelf door Gods herscheppende genade. Als u dicht bij de bron leeft in uw armoe, dan mag u een evangelist zijn of een evangeliste op de plaats waar de Heere u stelt. Het is een heilig leven, onheilig in jezelf, maar

heilig omdat je bediend mag worden uit Hem. Christenen moeten een levende brief van Christus zijn.

Ik vat het samen:

er is geen zaligheid zonder heiligmaking;
heiligmaking betekent vernieuwen,
heiligmaking nooit los zien van de rechtvaardigmaking,
de heiligmaking komt na de rechtvaardigmaking,
ze zijn eigenlijk onlosmakelijk aan elkaar verbonden,
maar ze komt wel ná de rechtvaardigmaking;
heiligmaking is het werk van God in ons hart,
wie in de heiligmaking zelf aan het werk gaat, loopt ermee vast.

De Heere Jezus zegt: Zonder Mij kunt gij niets doen. En dat is iets wat je een leven lang leert. Vanuit mezelf kan ik het nooit, maar de Middelaar is mij geschonken van God tot wijsheid - tot wijsheid - tot rechtvaardigheid, maar ook tot heiligmaking. Uit u geen vrucht meer in der eeuwigheid. Dat moet ik leren, dat valt niet mee, maar Uw vrucht worde uit Mij gevonden, zegt de Heere Jezus, HI is van God geschonken tot heiligmaking en tot een volkomen verlossing. Mijn vruchten worden uit Hem gevonden. Het ware leven en lieven loven is daar waar men Jezus ziet.

Ik las van de week het volgende gedichtje:

'Johannes 15.

De Landman Die de ranken kent,
heeft ons de Wijnstok ingeënt,
Hij Zelf zal voor de vruchten zorgen.
Door u, o Christus, door Uw bloed,
onze vruchten groot en goed.'

De voorzitter noemde dominee Kohlbrügge al.

Dominee Kohlbrügge vergelijkt de heiligmaking met een klimplant. U weet wat een klimplantje is. Een klimplantje kan alleen maar groeien en van de grond komen als het ergens langs kan groeien. Zonder houvast komt een klimplantje nergens. Hij zegt: en zo is het met de heiligmaking, die groeit alleen langs het kruis van Golgotha. Zonder het kruis van Christus, zonder Zijn Persoon, zonder Zijn bediening is er geen heiligmaking. Dan gaat er geen geur en geen smaak en geen heerlijkheid van me uit. Hij zegt: alleen aan de voet van het kruis, dáár sterft de oude mens van de zonde, aan de voet van het kruis wordt mijn schuld verzoend, mijn zonde vergeven, mijn hart vernieuwd, dagelijks weer, dan ben ik arm in mezelf en rijk in God. Aan de voet van het kruis dooft al mijn licht, maar

gaat al Zijn licht schijnen en daar komen de vruchten openbaar van het nieuwe leven dat uit Hem is, en dat Paulus noemt in Galaten 5 de vrucht van de Geest. Negen vruchten: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en matigheid. De vrucht van de Geest van Christus.

Twee keer een s.

De heiligmaking is **sterven aan** - s - **en streven naar** - weer een s. Het is sterven zoals de apostel Paulus dat zegt - we zijn ermee begonnen - aan alles wat geen God en wat geen Christus is. Daar doe je je leven lang over. En tegelijkertijd is er een streven. Ik jaag ernaar om de zonde te haten en te vlieden en te leven naar Gods wil. Ik jaag ernaar, Fil. 3. Waarom? Niet om daar zelf de grote man mee te worden of een bezittend mens, maar omdat de Heere het zo waard is. Daarom. 'Och of wij Uw geboën volbrachten.' Dat is het gebed en de verzuchting van de heiligmaking, dat we zondag weer gaan zingen als ons de spiegel van Gods heilige wet is voorgehouden:

'Genâ o hoogste Majesteit, gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid.' Dus sterven aan en streven naar.

We sluiten af met enkele middelen om tot heiligmaking te komen. Want het is dan wel Gods werk, eenzijdig en vrijmachtig en soeverein, maar u en ik, wij zijn wel verantwoordelijk voor ons doen en ons laten. Dus, de Heere werkt immers middellijk; de middelen, die leiden tot de Bron, de Persoon van de heiligmaking. En het Doopsformulier roept daartoe ook op. De Doop verplicht ons en onze kinderen - u kent dat stukje wel - tot een **nieuwe gehoorzaamheid**. Want de Doop is immers een verbond en het heeft twee kanten. De Doop verplicht ons tot een nieuwe gehoorzaamheid: onze oude natuur moet worden gedood en wij moeten leren in een nieuw godzalig leven te wandelen. U ziet dat ook heel duidelijk bij de volwassendoop, hè, die oude mens die sterft, die wordt gewassen, die wordt ondergedompeld; ondergedompeld. Wij besprengen onze kleine kinderen en ook de volwassenen die tot de Doop komen, maar op de zendingsvelden ga je helemaal onder water, zoals die Moorman ook gewassen en gereinigd en ook inwendig door Gods Geest vernieuwd, geheiligd werd, en hij staat op tot een nieuw mens en hij gaat wandelen in een nieuw godzalig leven.

De bekende Engelse predikant, dominee Marshall, geeft in zijn boek, *De evangelische heiligmaking*, de volgende middelen om tot heliging te komen.

Hij zegt: **Een rechte kennis van Gods Woord.** Dus, dat u als cursist hier aanwezig bent en dat u zich verdiept in de oudvaders en in Gods Woord en de daarop gegronde belijdenisgeschriften, dat is een middel in Gods hand om tot heiligmaking te komen. God werkt middellijk. Doe dat biddend, mensen. Het onderzoeken van de Schrift, Bijbelstudies, zegt dominee Marshall, de overdenking, de overpeinzing of meditatie van Gods Woord, maar vooral ook het herkauwen van het gelezene, het gehoorde. 'Daarom is de oefening in de heiligmaking niet in de eerste plaats iets wat in het openbaar gebeurt', schrijft hij - en daar val ik bovenop - 'maar in het verborgene, in de eenzaamheid, waar u alleen bent in de binnenkamer met God en met Zijn Woord.'

Rechte kennis van Gods Woord. **Rechte kennis van uzelf.** Dat gaat samen op. Godskennis, meerdere Godskennis, maar ook het ontdekkende licht van boven is nodig opdat u uzelf meer en meer mishaaft en verootmoedigt. Daarvoor is ook elke Doopsbediening. En wat is nou versterking van het geloof, de oefening in het allerheiligst geloof. Wanneer wordt nou een doopdienst voor u onvergetelijk? Als u voor het eerst of opnieuw licht krijgt van boven wie uzelf bent en wie u blijft en wie God is in Zijn heiligheid, in Zijn rechtvaardigheid, in Zijn vlekkeloze reinheid en majesteit. En die Godskennis gaat samen op. Die doet u een blik naar boven slaan, een blik naar binnen, en daar moet het niet bij blijven, want Gods Geest zal niet eerder rusten voordat u u opnieuw in uw zonde en ellende zich tot die Bloedfontein gaat wenden, zodat u opnieuw uw reinigmaking, uw zaligheid, uw heiligheid buiten uzelf leert zoeken en vinden in die Bloedfontein die bij God vandaan geopend is, en die onder een doopsbediening weer wordt aangewezen. Ziedaar water, ziedaar het enige red- en zoenmiddel dat wast en reinigt van alle zonde. Opdat u in Hem alles leert zoeken en vinden wat tot uw zaligheid nodig is. Dus rechte kennis van Gods Woord en van God, rechte kennis van uzelf.

Het gebruik van de sacramenten, drie. Daar heb ik al iets van gezegd. De Heere Jezus heeft niet voor niets de sacramenten gegeven als uitroeptekens achter het Woord. Want Hij wil het zwakke, aangevochten, bestreden geloof van Zijn kinderen versterken. Hij heeft maar één doel: Die zal Mij verheerlijken, die Geest; Die zal niet rusten voordat Ik een gestalte zal krijgen in het hart van een arme zondaar.

Vier: **bidden en vasten.** Gebed is de geestelijke wapenrusting in de strijd tegen de zonde, de wereld en de duivel. Vasten. Doen we dat wel eens? Een dag van afzonderen; vrije dag; niet op straat; die hele dag is om te overdenken, je knieën te buigen, mediteren, Gods Woord lezen; je wordt niet in beslag

genomen door de dingen van elke dag. Vasten, boetedag, een bededag. Daar komt de Heere in mee, echt. Het is een hulpmiddel, zegt dominee Marshall, om mijn vlees te kruisigen en me des te meer voor God te verootmoedigen, opdat ik Christus dierbaar wordt en dierbaar blijf.

Zingen. Hoe bent u hier gekomen? Misschien stond er wel een heel mooie psalmen-cd op. U mag het van mij gerust weten: ik krijg van mijn gemeente rond mijn verjaardag of af en toe eens meestal psalmen-cd's. Dat is echt een middel voor mij onderweg; nog niet eens zozeer preken, doe ik ook wel eens, maar de psalmen Davids; dat is iets - en ik begrijp Luther, ik begrijp echt Luther - herkent u dat? dat is een middel, zegt dominee Marshall, en ik ben het met hem eens, om tot heiligmaking te komen. Niet de radio, daar word je toch echt ook niet vrolijk van. Wat zijn er prachtige cd's die op eerbiedige wijze de psalmen van David... en de Heere wil het gebruiken in de middellijke weg, zomaar een woord waar je van opknapt; je gedachten worden verzet, hoger opgeleid, en je bent even alles kwijt. Een zingende-, mensen, ook thuis en ook persoonlijk, een zingende moeder, een zingende oma, onder de was, onder de strijk - dat vergeet je toch niet meer? De ene psalm na de ander.

De **gemeenschap der heiligen**, punt zes. Is die er nog in uw gemeente, in uw omgeving? Ik heb gezegd: het begint in de binnenkamer; maar u hebt toch ook wel een zielsvriendin, of een zielenvriend? In onze drukke, jachtige tijd, maar u hebt er toch wel een, toch? Bij mij zijn ze ook op een hand te tellen, maar ik heb ze wel. En dat zijn Godsgeschenken. Want die vrienden, je spreekt elkaar regelmatig, er gaat geen week voorbij of je hebt elkaar even gesproken aan de telefoon. En dat hoeft niet zo lang te duren, maar die vrienden kunnen alles tegen je zeggen. En die vrienden moeten je ook wel eens vermanen of terechtwijzen. De Heere werkt ook middellijk, David en Jonathan, en wat hebben Ruth en Naomi het samen goed gehad. Dat betekent niet dat je allemaal eender bent, welnee, maar dat samen elkaar tot een hand en een voet zijn. Je merkt gauw genoeg of er contact is. Je kunt ook één zijn in het gemis, één zijn in honger en dorst, één zijn, ook in het bezit, maar dan wel vanuit de diepte. Denk aan, dat is niet leeftijdsgebonden, denk aan Elizabeth en de jonge Maria; o wat hebben die samen het goed gehad; er waren niet alleen familiebanden, maar er was een geestelijke band. En denk eens aan de eerste christengemeente. Ze waren eendrachtig, en volhardend in de leer, en samen biddend, volhardend in de breking des broods. De Heere werkt middellijk. We zijn sociale wezens, we kunnen niet zonder contacten buiten het huis. Wat is het heerlijk, die telefoon. Het gebeurt toch nog al eens dat je zomaar een uurtje zit te praten. En als het dan gaan mag over de preek! Ik weet in mijn

gemeente, dat er elke maandagmorgen christinnen zijn die met een zielsvriendin in den lande met elkaar de preken bespreken; en dan gaat het niet over de dominee, echt niet; en dan gaat het niet over.... dan gaat het over het werk van de Heere, en dat... Hoe God kwam, vanuit Zijn Woord - en dat zal de ene maandag anders zijn dan de andere maandag - maar je kunt elkaar ook opscherpen, vermanen, vertroosten, bemoedigen. En dat, zegt dominee Marshall, dat is een middel om je geloof te verlevendigen. Het ene kooltje kan het andere kooltje wel eens aansteken.

Op veel plaatsen in de Bijbel wordt gesproken over de heiliging van het leven. De Heere Jezus spreekt ervan in Zijn bergrede, de apostelen vermanen in hun brieven. En in ons land is vanuit de Nadere Reformatie sterk de nadruk gelegd op de praktijk van de godzaligheid of de levensheiliging.

Nog drie dingen van Marshall om tot heiligmaking te komen. **Soberheid en matigheid**. Dat is een heel gevoelig onderwerp in onze gezindte. Ik merk, als ik dat aanhaal in een preek, en dan eh, - en dan sluit ik mezelf erbij in - het leven van een christen hoort sober en matig te zijn. Dat hoort toch bij een van die negen vruchten van de Geest van Christus. Mensen, we hebben het veel te goed, echt. Kan het niet een beetje minder? Kan dat nou niet een beetje minder? We zijn comfortchristenen. Soberheid en matigheid, eenieder moet dat maar voor zichzelf nagaan en invullen. Dat komt altijd weer op me af, en daar doen de dominees net zo goed aan mee. Daarin gaan wij onze mensen ook niet voor. Nee.

De **heiliging van Gods dag**, zegt dominee Marshall. God heeft ons niet voor niets een zondag gegeven. Vooral op de zondag bezig zijn met de dingen van Gods koninkrijk. De heiliging in uw gezin, noemt hij. **Zijn onze gezinnen nog kerkjes binnen de kerk?** Wordt er nog aan huisgodsdienst gedaan? Wordt er nog gesproken over het Woord, over de preek; wordt er nog gezongen bij het orgel, gebeden?

Dominee Marshall noemt ook nog **het kruisdragen**. Best wel een gevoelig onderwerp hè, want er is niemand hier vanmiddag die geen kruis heeft. Niemand. En als je dat denkt, dan heb je 't mis. We hebben allemaal een kruis. Marshall zegt: het leven van de heiligmaking, de voetstappen van de Meester drukken, dat is kruisdragen. Want de Meester zegt: 'Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn of haar kruis op en volg Me' Zonder kruis, zegt hij, is er geen kroon en zonder lijden geen loon. Kruisdragen. Zoals de apostel Paulus, die wilde ook van dat kruis af, die doorn in zijn vlees.

Maar de Heere zei: nee, nee Paulus, dat doen we niet. Dat kruis heb jij nodig, die doorn in je vlees. Elke dag, want je moet laag bij de grond gehouden worden. En je moet leren - en dat is het leven der heiligmaking - Mijn genade is u genoeg, Paulus, en Mijn kracht worde in uw zwakheid volbracht. En dan staat er in Zondag 44, dat - daar sluit ik het mee af - dat de allerheiligsten - wie zijn dat vanmiddag? wie zijn nu de allerheiligsten? Dat zijn nu degenen die het diepst buigen, die zichzelf verfoeien in stof en as. Maar op de bodem van hun ziel weten ze het: hun hoop en verwachting is op God - de allerheiligsten, zolang zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel van deze nieuwe gehoorzaamheid. En dat staat ook in de Bijbel en in onze belijdenis. Tot bemoediging, tot troost. En dat is nu juist vertroostend en bemoedigend voor die armen van geest, voor de gekrookte rieten en die rokende vlaswieken. Dat komt vanuit de diepte, vanuit de verwondering, dat verbrokene. Christus krijgt waarde en moet alle waarde krijgen, maar dan moet je wel weten wie je zelf bent en wie je zelf blijft. En voor hen die God niet volkomen kunnen dienen en die dagelijks moeten inleven: ik heb een onvoldoende verdiend, in mijn eigen waarneming breng ik er niets van terecht. Niks uit mij, maar alles uit Hem, zo reist Gods kerk naar dat hemelse Jeruzalem.

Calvijn die zegt, en daar sluit ik mee af: die vrouw, die man, die jongen, dat meisje is het meest gevorderd in de heiligmaking die zichzelf het meest verfoeit. Aldus Calvijn.

Zullen we samen gaan zingen? Psalm 73 en daarvan het dertiende en het veertiende vers.